

PHILOSOPHIA SENSUUM
SPECIALIS.

Latissimum æque ac jucundissimum hic campum natura aperit, cui decurrendo non Philosophi vita, sed societates solum publicis sumptibus coactæ sufficiunt. Totum nimirum universum, cælum terramque & quæ amplissimo suo sinu complectitur, Philosopho coram natura exhibet; partes præcipuæ, in quas dispesci solet Physica specialis, hæ fere sunt: **COSMOLOGIA** pertractans de mundo generatim, **ASTROLOGIA** de astris, **STOECHIOLOGIA** de Elementis, **METEOROLOGIA** de Meteoris, **MINERALOGIA** de Lapidibus, **METALLURGIA** de Metallis, **PHYTOLOGIA** de Plantis, **ZOOLOGIA** de animalibus, **ANTHROPOLOGIA** de corpore humano. Ex singulis præcipua ac digniora delibamus.

- I. *Corporis humani partes, constitutio, sensus cum externi, tum interni nostram admirationem & studium jure sibi deposcunt, quæ postulati explicabimus.*
- II. *Datur in homine perpetua sanguinis per arterias abeuntis & per venas in cor redeuntis circulatio.*
- III. *Sonus primitivus consistit in motu tremulo partium minimarum corporis sonori, orto ex ejusdem corporis percussione, collisione &c.*
- IV.

- IV. *Sonus derivativus fit per motum tremulum aeris a partium tremore corporis percussi aut collisi ipsi aeri communicato, & ad aures delato, perque illarum anfractus continuato, atque ibi reconditum auditus organum percellente.*
- V. *Lux derivativa in motu vibratorio ætheris, a luce primitiva rectilinee communicato & ad retinam oculi regulariter propagato constituitur.*
- VI. *Visionis organum præcipuum est retina.*
- VII. *Calor & frigus, odor, sapor explicantur sine accidentibus absolutis.*
- VIII. *Color formalis est ipsum lumen, quod ab objecto in oculum reflectitur. Color fundamentalis a magnitudine, figura, textura, tensione & situ particularum ipsum corpus componentium dependet.*
- IX. *Plantarum genesis a proprio & specifico semine habetur.*
- X. *Semen & nutritionem plantarum formari a plantis, idque sine anima vegetativa veterum defendimus.*
- XI. *Systema evolutionis a pluribus hodie commendatur ut comptum ac elegans, nulla tamen est necessitas illud admittendi *).*

XII.

*) An omnes jam vulpeculae in prima vulpe latuerint, nulla jam de novo generetur?

XII. Succus, quo nutriuntur plantæ, est humor quidam per terræ viscera diffusus, qui nihil videtur esse aliud, quam aqua permixta & imprægnata particulis heterogeneis præsertim sulphureis & salinis.

XIII. Pro phænomenis Electri explicandis aptior videtur esse hypothesis statuens effluxum & refluxum materiæ electricæ amissum æquilibrium reparare conantis.

XIV. Terræ motus oritur ex subitanea inflammatione materiæ bituminosæ, sulphuræ, nitrosæ in terræ sinu facta.

XV. Magnetis phænomena utcunque explicant, qui statuunt effluvia circa terram & corpora magnetica gyrantia & simul peculiarem corporum magneticorum structuram.

XVI. Æstus marinus sepulchrum humanæ curiositatis est. Quid tamen hic verosimilius dicendum, interroganti resolvet D. Defendens.

XVII. Fontes originem suam non immediate ducunt ex mari, sed ex pluviis, nivibus resolutis, vaporibusque tum intra, tum extra terram elevatis & alicubi in hydrophyllis congregatis.

XVIII. Cometæ sunt sidera mundo coæva, ex se nullius præsaga mali.

XIX.

XIX. Quæ ad mundi artificialem representationem, circulos cælestes, terraquæ divisionem in plagas cardinales, Zonas, Climata, usum mapparum Geographicarum pertinent, petenti exponemus.

XX. Ab Astrologia hominum fata repetere impium, qualitatem aeris, & tempestatis in annum integrum prædicere vanum est.

XXI. Systema COPERNICANUM sua se simplicitate commendat; TYCHONICO favet scriptura, utrumque phænomenis satisfacit.

XXII. Præter actionem lucis & caloris astrorum in sublunaria influxum alium non agnoscimus.

Reflexio Critica.

Equidem natura finem suum pandit sollicitis rerum scrutatoribus, multaque jucunda & curiosa nostra hæc ætas videt, quæ majores nostri scrutari, at vero assequi non poterant. Interim in tanta rerum physicarum amplitudine, varietate, copia, complura adhuc sunt, de quibus post longas speculationes & labores egregios nihil exsculpsimus, nisi, nos plurima adhuc nescire, ne ignoremus.

Ordin
ph
ignitar
Ethica
tonis l
honest
proind
natura
Philoso
fientii
du ac c
I Vera
creat
bono
post
ulti
II. Re
sed
ped
bul
III. P
alii
*) An
qui sing
dicatur I
philosoph
primaria e
mundi